

NICZYJ (35) *pron*

W pisowni łącznej (34), w rozłącznej (1); w tym rozdzielone przyimkiem (1).

sg m G niczyj(e)go (2). ◇ f N niczyja (4). ◇ G niczyjéj (8). ◇ I niczyją (1). ◇ n G niczyjégo (10). ◇ D niczyjemu (1). ◇ I niczym (1). ◇ L niczyj(e)m (1). ◇ pl N subst niczyje (3). ◇ G niczyich (3). ◇ A subst niczyj(e) (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVIII w.

Zaimek dzierżawczy odpowiadający zaimkowi rzeczownemu „nikt”; w zdaniu zaprzeczonym zastępuje zaimek „czykolwiek” lub przymiotnik „cudzy”; nullius Pol Ant, Modrz, Vulg (35) :

1. *Żaden do kogoś należący jako jego własność (10) : chlebałmy niczinego [!] nigdi darmo nieiedli SeklKat X3v; Srebra y złotá/ albo odzienia niczyiego nie żadałem BudNT Act 20/33; Bo chcieli/ áby od íkłądania takiego podatku Rzeczypołpolitey/ niczyiá máiętność niebyła wyłączóná ModrzBaz 120; ZapKóscier 1581/23; ActReg 45.*

a. *W funkcji rzeczownika: »niczyje« (5) :*

W przeciwstawieniu: »niczyje ... swe« (1): nye grodzylyszmy nynaczyem yedno na swem ZapWar 1522 nr 2279.

Zwrot: »niczyiego nie potrzebować, pragnąć, gwałtem wydzierać« = pozostawać przy swoim, zadowalać się tym, co się ma [szyk zmienny] (2:1:1): CzechEp 58; Niechcę ia nigdy brácie pragnąć niczyiégo. WyprPl B4v; á iżbyście fię z obcemi vczćiwie obchodzili: á niczyiegoż nie potrzebowali [nullius aliquid desideretis] WujNT 1.Thess 4/12, s. 719.

2. *Żaden właściwy komuś, należący doń jako część składowa (5) : iakosz niczyia [potencja] większa wPolsce niebyła ActReg 117.*

a. *O częściach ciała (2) : Nogi twoié/ té ręce łzami vmywáią/ Których niczyie nogi ná świecie nie znáią Górntroas 48.*

Z wyrazem użytym metonimicznie: nikt (1): iż fie niczyie vłzy nie obráżá Górndworz O8.

b. *O cechach psychicznych (2) : Acżkolwiek też nieradbym niczyich niedońtátkow obiawiał/ wżakże mię do te^{go} ci ktorzy mię ítrofuią przymušili. BudBib b2.*

Wyrażenie: »niczyj na świecie« (1): Sálomon s ktorego mądrofcią niczyiá ná fwiecie mądrość nie porowna/ [...] vczynił w kńięgach fwych rozmowę Górndworz Bb7v.

3. *Żaden przez kogoś przeżywany, doświadczany (2) : nie bądź przyczyną/ biłkupie drogi/ Nicziéy/ lubo łłufznéy/ lub płónéy trwogi. KochPieś 52.*

W przeciwstawieniu: »niczyj ... każdy« (1): Aleć Pán Bog nieżáda śmierci niczyiey/ [...] iedno tego chce/ áby fie każdy náwrocił á żył pobożnie. KarnNap D.

4. *Żaden komuś przysługujący, na kogoś skierowany (4) : ComCrac 12; ModrzBazBud ¶5v; wżakże póki tá cognicia nie dóydzie/ niehcemy derogowác Práwu niczyiemu. SarnStat 97; Wolności fię też tem niczyiey nie nárułzy/ iáko fię infzemi Conſtituciámi wolności nie nárułza GrabPospR K4.*

5. *Żaden przez kogoś popełniony, spowodowany, wyrażony, wydany (14) : MurzHist T2; Diar 76; Leop Eccli 42/22; będę mógł/ nie boiác fie niczyiego ítrofowánia mowić to/ co mi naprzód do vft przydzie. Górndworz C8v, O4v; Bo nie myłli w pokoju iedno o kopiey/ A namniey fie nie lęka frogości niczyiey. PaprPan Bb2v; wżczynáliby niefnałki y bunty á nie mogliby niczym*

rozkazowaniem ábo pánowaniem býc pohámowani [*nec alicuius imperio coerceri possent*]. *ModrzBaz* 25; nie ma Bóg w myśli niczych złości. *KochPs* 16; A iż też ten iełt łam łtworzyćielem/ który do łtworzenia rády y pomocy/ niczyiey nie potrzebował *CzechEp* 273; *GórnRozm* H3; *ActReg* 166; A iego płáczu nie mogły niczyie Słowá vłkromić *GrochKal* 7.

Połączenie: »niczyj iny« (1): niczyiej iney jurysdycyji nad sobą nie czujemy ani znać chcemy, jeno *WKM Diar* 87.

W charakterystycznych połączeniach: *niczyj(-a, -e) dekret, jurysdycyja, mowa, nawod, panowanie, pomoc, próśba, rada (4), rozkazowanie, słowo, srogość, strofowanie, zdanie, złość.*

Wyrażenie: »niczyj na świecie« (1): wchodzą w dziwną dumę/ á w dzierzenie o łobie/ zá czym áni rády/ Ani zdánia niczyiego ná łwiecie iuż nie przypuľzczáią. *GórnDworz* Ee4v.

AŻ